

PRAVICA

Glasi krščanskega delovnega ljudstva

Izhaaja vsak četrtek popoldne; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Stari trg 2/1 — Ne frankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1-50 — Cena: za 1 mesec Din 5-,-, za četri leta Din 15-,-, za pol leta Din 30-,-; za inozemstvo Din 7-,- (mesečno) — Oglasi po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročila na upravo Jugoslovanske tiskarne, Kolportajni oddelek, Poljanski nasp. št. 2 — Rokopisi se ne vračajo

Naš najnujnejši socialni in dobrodelnostni problem.

(Misli pri čitanju še nenapisane članka J. Kalana: Ali je to še krščanstvo?)

Starci, starke. Slepi, hromi in neizlečljivo bolni betežniki vseh starosti. Osirotela deca, pognana na cesto že v nežni mladosti.

Desetletno dekletce se odluči od temnega portala v lememestne palače: »Komm mii!« V širokorazprtih zenicah leži silen strah. Matj ji leži vsa izjedena od jetike v zatohlovlažni kleti. Edino dete služi kruh sramote svoji bolni mami. Za delo so ročiči predrobni, prositi prepoveduje zakon...

Debela, rdeča ljudje se smejejo ob zvokih jazzbanda po rožnati poti življenja. Lepo je življenje ob polni mizi v razkošno razsvetljenih gorkih domovih. Da ni revnega Lazarja pred vratmi, ki žali estetski čut spodobnega človeka! Še bolj bi teknilo želodcu, še bučnejši bi bil razposajeni smeh.

Slovenski izobraženec, ki se javno prišteva h krščanstvu, je zapisal nedolgo tega tisto o žaljenju estetskega čuta. Tuja učenost je to! Paganstvo starega Rima, modrost Cicerona in Seneca. Hladna razsodnost materialističnega germanstva. Točno so izračunali nemški narodni gospodarji, koliko milijonov zlatih mark jim požre vsako leto oskrba neizlečljivo bolnih po norišnicah. Juristi so prišli pri tem do zaključka, da se lahko prihrani vseh teh tolikokointoliko milijonov, če se enostavno izrečajo vsi ti paraziti človeške družbe. Treba je zato le zakona in pripadajočega pravilnika. Četudi tega niso izvedli radi enodušnega odpora zdravnikov, dovolj je značilno za našo dobo, da se je sploh mogla javno razvijati taka misel!

Isti slovenski izobraženec se zavzema za zgraditev hiralnic v zadostnem številu, kamor bi poskrili vse reveže, da bi ne žalili naših oči. Navidez je stvar zelo lepa. Toda poslušajte tannanje naših oblastnih funkcionarjev: Denarja, denarja manjka! Poleg tega niso hiralnice, take kot so dame, pri revežih samih kar nič privlačljive in se jih vsakdo brani do skrajne sile.

Ni pa glavni moment, ki dela hiralnic nepriključive, njihova gospodarstvena plat, kot bi kdo mislil, namreč slabe stavbe, tesni prostori z naravnost nehygieničnimi uredbami in nezadostna, pogostoma celo nevžitna hrana. Kar dela iz hiralnic pekla, je nasilna utišitev med tujci, ki umirajo leta in leta. Noči so, kot bi tekla umazana reka, grgrajoč in vzdihujoč po dvoranah. Primanjkuje vsakega sočutja personala, po čemur hrepeni vsak bolnik in ki mu je v večjo utišitev, kot vse drugo. Hiralnice niso zavodi utehe. Strašnejši zavodi so kot najhujše ječe. Vsak dan šteje ekskecije smrti in čakaš, kdaj prideš na vrsto...

Če hočeš spraviti siromaka-betežnika v bolnico je ta vedno prenapolnjena. To-lkokrat mora ponoviti zdravnik tisti znani stavek: »Hiralne ne spadajo v bolnico, ker so tu le v napoto, saj se glede terapije takointako ne more pri takih slučajih ničesar doseči!«, da navsezadnje celo sam verjame v resničnost svojih besed. Resnične so namreč le pri revežih-hiralnic. Pri posedujočih se namreč najde za vse te slučaje sto in sto terapij z injekcijami, praški, kapljicami in vsemi pritliklinami zdravniške umetnosti. Če drugega učinka ni, je vsaj psihičen efekt dobre volje pomagati trpečemu. Revež, ki ni čul morda celo življenje prijazne besede, mora še na zadnje uro občutiti mržnjo družbe, da ji je odveč. Saj človek vendar ni kako staro orodje, ki se vrže v ropotarnico!

Odkod naenkrat toliko revežev v zadnjih letih, se vprašujemo? Dr. Breclj (Čas XXII. 2. zv.) vidi vzrok temu

pojavi v proletariaciji našega naroda in hvali zdravstvene razmere pred vojno. Pri tem pa pozablja, da so bile pred vojno bolnice domalega izključna domišna proletarijata, ki se je zatekal vanje v težkih, zimskih mesecih. Poleti so bile postelje prazne. Bolnice so bile strah vseh premožnih bolnikov. Šele vojna je odvzela bolnicam ta odij in jih prikupila ljudstvu. Vzrok prenapoljenosti bolnic je tudi razmeroma mala oskrbnina, tako da marsikdo da rajši svojca v bolnico in plača tistih 30 Din dnevno, ker bi bilj stroški domače oskrbe neprimerno večji. Ker oskrbnina nikakor ne krije resničnih izdatkov, bi bilo na mestu, da se zviša in se tako zmanjša pasivnost teh zavodov.

Revežev je bilo primeroma v vseh časih enako število, le brigal se ni nihče odveč zanje, zato jih tudi nismo opazili. Šele silni val socialnega čutenja po vojni jih je odkril. Tiho so umirali prej za plati, po hlevih in cestah...

Sedaj hoče družba popraviti to krivico. Kako krivico? Tu se začne stara zgodba o »Hlapcu Jernejju«, ki jo je Cankar nele slišal, videl in zapisal, temveč tudi doživel v svojem srcu. Ljudje so jo le površno čitali, kot čitajo dorasle gospodične Marlitt-ine plehkosti. Kritiki so rekli, še celo zadnjic je nekdaj trdil nekje, da je to simbolistično-sanjarsko delo. Igralec-umetnik je občutil silno tragiko snovi in prikrojil delo za oder. O da bi bil pustil Jerneja na prašni cesti! Kritike uprizoritve so bile odklonilne. Po pravici, saj je manjkalo tistega, na čemur je zgradil Cankar svoja dela, manjkalo je duše, manjkalo je srca, doživetja. Privlekli so na oder naglušnega Jerneja, kot privede komedijant neokretne medvedca na verigi. Nerodno je prestopal Jernej v svetli luči, ter odkobalil ves slok. Publika je zdehala. Samo iz vpljivosti so še ploskali, kot pred par leti v Zagrebu pri gostovanju »Pohujšanje v dolini šentflorjanski,« ki ga tam ni nihče razumel.

Nič simbolizma, nič romantike ni v tem silnem delu. Hlapec Jernej je najbolj realistična zgodba cele naše literature. Tragedija neplačanega dela! Stirideset let je gnojil Jernej zemljo s svojo krvjo, postavil je hišo in dom. Pa mu roče betežniku mladi Sitar, ki ga je Jernej pestoval, razžaljen: »Idi Jernej!« Kje je krivica? Kapital je nakopičeno delo. Jernej ga je kopicil s svojimi silnimi rokami, komaj da si je pritrjal za kos kruha, za krpo obleke. Par goldinarjev, ki jih je dobil kot plačilo, so bili le napitnina za skrb, kot jo da mesar hlapcu, ko odpelje živinice. Ogromno je narasel kapital iz tega dela v desetletjih! Vesel je bil Jernej blagoslova svojega znoja in je bil zadovoljen le z pičlimi obrestmi tega kapitala, ki so bile njegova plača. Ko je onemogel, ni tirjal neusmiljeno svojega deleža. O ne! Ves kapital je pustil gospodarju — le skromne obresti je tirjal: kot in mesto pri skledi!

Ali ni imel pravice tirjati vsega kapitala?! Ni je imel! so mu povedali vsi: od otrok, ki so se norčevali iz njega, pa do cesarja, za katerega so ga ogoljufali! Še obresti niso tvoje, je zapisano v knjigah.

Odkod to nesoglasje med pravico in zakonom? Pregelji bi rekli: Cepoli! Naši zakoni, rimsko pravo, so dediščina, so idejni temelji gospodarstva sveta, rimskega imperija, ki je delil ljudi med svobodno in sužnje. Krščanska etika je odpravila polagama suženjstvo, toda moderni čas ga je zopet upeljal. Krščanstvo je sicer izenačilo hlapca z

gospodarjem v človeškem dostojanstvu, ni pa moglo dočela iztrebiti duha kapitalističnih zakonov paganstva. Nujna naloga krščanskih pravnikov bi bila spraviti te ostarele zakone o dedovanju itd. v sklad s krščansko etiko in pravičnostjo.

Prehod, t. j. minimalni program delavstva naj tvori zakon o starostni preskrbi, ne o starostnem zavarovanju. Zakaj bi plačeval delavec v fond še premije, ko je pa narasel znoj očetov v silen kapital, katerega majhen delček procenta bi znašala starostna preskrba!

Kakor priznava stari zakon gospodarju, ko obnemore, preživitev, ravnatako bo moral določiti novi zakon delavcu preživitev ali v naturi (pri kmetijskih delavcih) ali v denarju: polno plačo (pri industriji). »Za ena usta večalmanj, se nič ne pozna,« pravi naš narod. S tem priznava, da bi se taki enostavni rešitvi preskrbe betežnikov ne stavile prevelike zapreke. Naš kapitalizem, tako kmetijski, kot industrijski, seveda ne bo pel: hosana. Ko pa uvidi, da bo delavstvo delalo rajši in več, ker ga ne bo morila skrb za starost, bo nehalo nasprotovanje. Dajte delavstvu vsaj minimalni program, ker sicer se bliža čas, ko bo zahtevalo maksimalnega: delež na kapitalu! In si ga bo znalo tudi vzeti. V Ameriki so, upoštevaajo praktično pravičnost, dosegli z zadostnimi plačami soudeležbo delavca pri podjetju. S tem bodo dospeli potom evolucije do ugodnega družabnega reda, za kar bo krvavela Evropa še v mnogih revolucijah. Unijsi se ni bati tega!

Dokler se pa ta pereča vprašanja ne uredijo zakonitim putem, mora pristojati betežnikom na pomoč krščanska privatna dobrodelnost. V mestih je za reveže še za silo preskrbljeno, deloma po javnih oblastih, deloma pa pripomore privatna dobrodelnost Vincencijevih in Elizabetnih konferenc in dr. Podožel-ske občine pa smatrajo zvečine preskrbo revežev še vedno za neizbežno zlo, ki se ga skušajo na vsak način orestiti. Ko-

Smrten udarec rudarjem in upokojencem.

Nismo verovali, da se bo Glavni upravni odbor Bratovske skladnice osmelil zvišati službena leta rudarjem, znižati po teh letih pokojnino že upokojenim rudarjem, akoravno smo vsi znali, da se mora Bratovska blagajna sanirati. Upali smo, da se bodo dobili viri na drug način — rešenja vojnega posejila, da priskoči na pomoč država, da pripomore k sanaciji TPD.

To se ni zgodilo, obelodanil se je pa razglas sledeče vsebine:

Glavni upravni odbor Bratovske skladnice v Ljubljani je v smislu odredbe g. ministra za šume in rudnike z dne 8. decembra 1927, Rbr. 11.464 sklenil, da se v svrhu sanacije pokojninske blagajne, katere mesečni deficit znaša v Sloveniji že okrog 200.000 Din, zvišajo prispevki in znižajo penzije, in sicer:

1. ustavi se upokojevanje brez dokazane trajne onemoglosti;
2. zvišajo se prispevki v pokojninsko blagajno začeni s 1. februarjem 1928 od sedanjih 5 na 7 odstotkov;
3. zviša se članska doba za dosegajo pokojnine v izmeri 80% povprečnega kategorijskega zasluzka zadnjih 5 let od sedanjih 30 na 40 let in da se imajo počeni s 1. februarjem 1928 računati na tej podlagi vse pokojnine po novem pravilniku.

Te sklepe je Rudarsko glavarstvo za Slovenijo v Ljubljani z odlokom z dne 7. januarja 1928, št. 2788-27, odobrilo z naročilom, da se s 1. februarjem 1928 po njih postopa.

V smislu gornjega sklepa oziroma odredbe se prispevki v pokojninsko blagajno od 1. februarja 1928 dalje sledeče spremene:

liko papirja in časa se potrat, da se dožene končno domovinstvo reveža, ki ves ta čas uradne procedure brez sredstev čaka, če že prej ne omaga in reši občinske očete skrbi. V opravičilo občinam bi bilo vsekakor pomanjkanje sredstev. Četudi se da revežu recimo le 100 Din na mesec, vsota, s katero si le malo zmore, zneslo končno na leto pri večjem številu revežev precejšnjo svoto.

Reveži, ki hodijo od hiše do hiše, se še preživijo; težje je pa za take, ki so priklenjeni na posteljo, ali ki jim prirojeni ponos brani, da bi prošili. Ti so najbednejši! Celo življenje so delali in služili in ne znajo prošili, ker niso nikoli prošili, ter umirajo gladu, zapuščeni. Kdor je kdaj prošil v bogajme, ve, kako silno težko je prenašati poglede darovalcev, požirati zbadljive besede. Te reveže je treba poiskati, tem je treba pomagati z darom in dobro, tolažilno besedo. Ne ga nadlegovati s citati svetega pisma, nikarj pričakovati od njega hvaležnosti! Tihu mu daj dar in tolažilno besedo, kot pravi naš Zupančič: »Dobil sem kruha in vina in dobro besedo. Bolj mi šla je v slast od kruha in vina!« Srce siromaka občuti veliko krivičnost družabnega reda in mu je dobra beseda v silno uteho.

V imenu najbednejših širom naše lepe Slovenije prosim odbore Vincencijevih in Elizabetnih konferenc, naj začnejo karitativno propagando po deželi. Naprosite naše duhovništvo, učiteljstvo, naša društva, da zberejo v vsaki občini odbor in ustanove Dobrodelno društvo, čigar člani bi zbirali darove in obiskovali reveže. Vi imate vpogled, vi imate skušnjaje, prosimo vas, pomagajte! Kdor bo pripomogel po svojih močeh k temu blagemu pokretu, bo dosegel srečo srca, zakaj:

Kdor da pitj enemu mojih najmanjših le kozarec mrzle vode kot moj učenc, resnično vam povem, ne bo zgubil svojega plačila. (Mat. X. 42.) —K—

I. kategorija: 43.80 Din mesečno; II. kategorija 35 Din mesečno; III. kategorija 26.30 Din mesečno; IV. kategorija 21.90 Din mesečno; V. kategorija 17.50 Din mesečno; VI. kategorija 13.10 mesečno.

Predstoječi prispevki se naj v prvi računski perijodi vsakega meseca odtegnjejo: — Upokojenci se bodo o znižanju njih pokojnin obvestili pisмено.

Te dni dobe upokojenci pri rudnikih sledeče obvestilo:

»Temeljem odredbe g. ministra za šume in rudnike z dne 8. 2. 1927, Rbr. 11.464, je Glavni upravni odbor Bratovske skladnice v Ljubljani na svoji seji dne 27. 12. 1927 sklenil, da se članska doba, ki je potrebna za dosegajo polne pokojnine, zviša od dosežanjih 30 na 40 let. Vsled tega sklepa, ki ga je Rudarsko glavarstvo odobrilo z odlokom z dne 7. 1. 1928, št. 2788, se vam pokojnina z veljavnostjo od 1. februarja 1928 dalje zniža na vsoti kot so predvidena službena leta upokojenca.«

Trbovlje, dne 16. januarja 1928.

Bratovska skladnica Trbovlje
Pauer.

* * *

Kakor smo v »Pravici« že poročali, dela Jugoslovanski klub, osobito še dr. Gosar v vladi v vsi silo na tem, da se najde druga rešitev tega težkega vprašanja, in sicer tako, da se smrtni udarec rudarjem prepreči in se jim dosežanje pravice puste.

Razširjajte „Pravico“!

Dve važni uredbi ministra za socialno politiko.

V »Uradnem listu« št. 3, dne 9. januarja 1928, sta objavljene dve uredbi, katere je izdal minister za socialno politiko dr. Gosar kot dopolnilo k poglavju delavskih zaupnikov po zakonu o zaščiti delavcev in sicer: navodila za volitev delavskih in nameščenskih zaupnikov, ki spadajo pod zakon o zaščiti delavcev, ter poslovnik o delovanju teh zaupnikov. Zakon o zaščiti delavcev je bil izdan leta 1922. Niti takratnemu niti nobenemu poznejšemu ministru za socialno politiko se ni zdelo potrebno, izdati zgoraj imenovanih uredb in tako so ostali delavski zaupniki dosedaj le z malo izjemo samo na papirju. Šele sedaj, ko je prevzel ministarstvo za socialno politiko krščanski socialist dr. Gosar, so tudi delavski zaupniki po šestletnem čakanjju prišli na svoj račun. Res je, da še tudi sedaj ni popolnoma urejeno vprašanje delavskih zaupnikov in bo v marsikaterem podjetju treba še dosti borbe, preden bodo delavski zaupniki povsod upostavljeni in uveljavljeni. Ta borba pa zavisi največ od močne strokovne organizacije v podjetju. Res je pa tudi, da je boljše, da imamo v tem oziru vsaj nekaj, kot pa,

Strokovna organizacija.

Iz centrale

Vsem skupinam!

Vse skupine nujno prosimo, da nam čim prej pošljejo novo izpolnjene pristopnice kakor tudi članarino za mesec januar in obračune. Ne odlašajte, da ne zavlečete reorganizacijsko delo pri centrali. — Ponovno pozivamo vse skupine, da nam pošljejo plačilne kuverte delavcev, ki jih radi statistike o plačah nujno rabimo. Poslovne knjige bomo razposlali v bližnjih dneh vsem skupinam. Dotlej naj skupine vodijo stare knjige. — Brošura s pravilniki o volitvi in poslovanju zaupnikov in uredbo o borzah dela, brezposelnih podpori in posojilu za zidanje del. hiš se dobi za malo plačilo pri »Jugoslovanski strok. zvezi«. Važno za vse, naročite!

Pravilnik o obratnih zaupnikih in borzah dela. V založbi Delavske zbornice za Slovenijo so izšla v ponatisu iz Uradnega lista »Navodila za volitev delavskih in nameščenskih zaupnikov v podjetjih, ki spadajo pod zakon o zaščiti delavstva«. »Poslovnik o delovanju delavskih in nameščenskih zaupnikov« in »Uredba o organizaciji posredovanja dela, dajanju neposredne podpore brezposelnim delavcem in dajanju cenjenih posojil za zidanje delavskih stanovanj«. Knjižica, ki vsebuje vse te pravilnike, stane 3 Din. Naroča se pri Jugoslovanski strokovni zvezi, Stari trg 2, I, ali pa pri Delavski zbornici v Ljubljani.

Mariborsko okrožje

Maribor. Ta teden je JSZ v Mariboru priredila dva sestanka svojim članom, in sicer v ponedeljek za mestno električno, v petek pa za zaupnike ostalih obratov. Udeležba je bila na obeh sestankih zelo zadovoljiva. Na dnevnem redu je bil novi pravilnik o delavskih obratnih zaupnikih ter je o njem referiral tov. tajnik Joško Rozman. — Za mestno električno se je izvolil volivni odbor ter je na delu, da izvede volitve, ki so razpisane za 5. februar. Članstvo prosimo, da se vsakega sestanka, ki bo sklican, polnoštevilno udeleži, kajti volitve delavskih obratnih zaupnikov so za našo organizacijo velike važnosti.

Maribor. V torek 17. januarja se je vršil lepo obiskan sestanek šoferjev za ustanovitev sekcije šoferjev pod okriljem JSZ v Mariboru. Načelnik tov. Semenčić je v kratkih in jedrnatih besedah orisal potrebo stanovske organizacije, nakar je tov. tajnik Joško Rozman poročal o ustroju JSZ. Izvolil se je petčlanski pripravljalni odbor, ki bo izdelal za sekcijo pravilnik ter skrbel, da pristopijo vsi šoferji k organizaciji. Tovariši, vsi v svojo strokovno organizacijo, toda ne samo kot pasivni člani, ampak vedno strumno na delu, potem bo res organizacija v pravem pomenu besede zaščitnica naših interesov.

Maribor. Redni mesečni sestanek okrajnih cestarjev se bo vršil v sredo

da nimamo ničesar. Da ni pravilnik o delavskih zaupnikih tak, ki bi do skrajnosti ščitil delavske zaupnike, ni kriv sedanj minister, pač pa zakon o zaščiti delavcev sam, ki ga z uredbo minister ne more bistveno spreminiti. Delavske, ali če se izražamo, obratne zaupnike, je delavstvo v nekaterih obratih že tudi dosedaj volilo. Seveda so bili ti zaupniki prav redki in samo v tistih podjetjih, kjer je delavstvo imelo močno organizacijo. Ti zaupniki pa niso imeli potrebne moči in tudi ne zadostnega poleta ter prešibko zaščito, da bi po zakonu uspešno vršili svoje naloge. Delodajalci so odklanjali priznanje delavskih zaupnikov, češ, da so jim vsiljeni, ker niso bili voljeni po navodilih, katere je imel k zakonu izdati minister socialne politike. Tudi še sedaj, ko imamo taka navodila, je vprašanje, v koliko bo mogoče upostaviti delavske zaupnike. Če pa pogledamo tudi naloge, ki čakajo delavske zaupnike, potem nastane tudi to vprašanje, ali bo možno takoj v začetku dobiti ljudi, ki bodo vsaj delno kos svoji nalogi. Treba bo predvsem pri sestavljanju kandidatnih list paziti na to, da prve vrste zasedejo tisti delavci, ki imajo največ sposobnosti za te naloge. V prihodnji številki »Pravice« se bomo podrobno bavili z volitvami, kakor tudi o nalogah, ki čakajo delavske zaupnike.

1. februarja ob 9 dopoldne v društveni sobi na Koroški cesti 1. Tovariši, vsi na sestanek!

Papirničarji

Preska. Strokovna skupina papirniškega delavstva v Preski bo imela v nedeljo 5. februarja ob 3 popoldne v Društvenem domu v Preski redni letni občni zbor. Dnevni red: 1. Čitanje in odobritev zapisnika zadnjega občnega zborna; 2. poročila odbornikov in nadzorstva; 3. volitev novega odbora, nadzorstva in delegatov za občni zbor JSZ; 4. slučajnosti. Na občnem zboru se bo dajal račun o delu naše strokovne organizacije v preteklem letu ter začetne smernice za bodoče delo. Naša organizacija je za papirniško delavstvo že mnogo storila ter mu zlasti priborila položaj, kakršnega drugo delavstvo nima. Člani, zavedajte se važnosti dela strokovne organizacije in se udeležite občnega zbora polnoštevilno! Udeležba je za vsakega člana in članico obvezna! — Odbor.

Tovarniški delavci

Celje. V nedeljo, dne 22. t. m., se je vršil sestanek naše skupine delavcev in nameščenec v Celju, ki je bil zelo dobro obiskan. Pohvalno omeniti je posebno to, da se je tega sestanka udeležilo lepo število starega članstva. Na sestanku je poročal predsednik Krajnc Ludovik o delu organizacije, delovanju dr. Gosarja, o pravilniku o obratnih zaupnikih, o stanovanjskem vprašanju, o gradnji delavskih hiš itd. Tov. Drobnec je poročal o notranjem organizacijskem delu, o Pravicah itd. Poročila so vzeli navzoči z odobravanjem na znanje.

Rudarji

Črna. V nedeljo 22. t. m. dopoldan se je vršil v Črni strokovni sestanek rudarjev, na katerem je poročal mariborski tajnik JSZ o novem pravilniku za volitve delavskih obratnih zaupnikov. Udeležba ni bila baš povoljna, zato vsem našim tovarišem sledeče: Organizacija ste Vi sami, če se zanjo ne boste zanimali, delali, žrtvovali, je ves trud posameznih delavcev zaman. Delavsko vprašanje je težko, če ga Vi sami ne čete proučevati in razumeti, kdo naj ga potem? Na delo tedaj, vrzite proč vse predsodke, skušajte dati po svojih močeh, kar pokretni manjka, svoje želje poročajte v »Pravici«, dvignite duševni nivo delavca in bodite prepričani, da uspehi ne bodo izostali. — Tajnik.

Rudarjem. Poročilo konference zaupnikov II. rud. skupine, sklicane v Trbovlje, vršeče se dne 22. jan. 1928 za revirje Trbovlje, Zagorje in Hrastnik, s sledečim dnevnim redom: 1. Razprava o pravilniku in poslovniku k zakonu o zaščiti delavcev. 2. Vprašanje brezposelnih podpor rudarjem. 3. Razgovor o uredbi ministra za šume in rudnike glede rud. pokojnin. Konferenca je po zaslišanju likvidacijskega odbora II. rud. skupine

sklenila predložiti vsem lokalnim odborom sledeči predlog:

Dne 4. marca naj se skliče zborovanje delavskih poslancev II. rud. skup. (občni zbor) v Trbovljah s sledečim dnevnim redom: 1. razveljavljanje likvidacije II. rud. skupine; 2. letni obračun in proračun; 3. volitev članov načelstva; 4. razno.

Ker je stari rudarski zakon še v veljavi, je konferenca mišljenja, da vse rudarske ustanove, ki so v zvezi z rud. zakonom, ostanejo še v veljavi. To poročilo sporočamo v strokovnih listih vsem lokalnim odborom II. rud. skup. s prošnjo, da zavzamejo k temu predlogu svoje stališče. V slučaju, da katerikoli lokalni odbor do 10. febr. 1928 ne bo odgovoril na ta predlog pisмено na naslov Štruc Jakob, Sok 343, Trbovlje, bo likvidacijski odbor smatral, da dotični odbor s tem predlogom soglaša. — Trbovlje, 24. jan. 1928. J. Štruc, t. č. predsednik.

Lesni delavci

Rimske toplice. Strokovna skupina lesnega delavstva v Rimskih toplicah sklicuje za nedeljo 29. januarja t. l. dopoldne širši sestanek, na katerem bo poročal zastopnik iz Ljubljane. Po sestanku se bo vršil istotam strokovni tečaj. Člani in članice, udeležite se sestanka polnoštevilno in pripeljite seboj tudi neorganizirane!

Ravniki-Planina. V soboto 14. januarja se je vršil v Lazah sestanek tukajšnjega lesnega delavstva, na katerem je poročal tajnik JSZ, tov. Lombardo, ki je v daljšem govoru razložil pomen in naloge našega pokreta. Govoril je tudi o delu ministra dr. Gosarja, o delu kluba krščanskih socialistov v Delavski zbornici in se podrobno pečal z najaktualnejšimi vprašanji delavstva v bližnji bodočnosti. Prisotni so vzeli poročila z odobravanjem na znanje ter so še posebej izrekli ministru dr. Gosarju svoje popolno zaupanje. Dr. Gosar naj bo uverjen, da delavstvo pazno sledi njegovemu delu in da prav nič ne da na klevete, ki jih prinaša nasprotno časopisje. Pri slučajnostih smo pretresali položaj tukajšnjega lesnega delavstva osobito delavstva parne žage Ravniki in ugotovili razne nepravilnosti, medtem tudi to, da nekj predelavec, katerega ime bomo po potrebi objavili, hoče strahovati delavce s pretepavanjem. Zastopnik zveze je vse težnje in pritožbe zabeležil, da jih bo organizacija sporočila na merodajno mesto. Končno so prisotni napravili sklep, da bo v bodoče vsak član tudi agitator, da se organizacija čimpreje razširi, ker edino ta pot nas pelje v boljšo bodočnost.

Ravniki-Planina. V nedeljo, dne 15. t. m., se je vršil pri nas strokovni tečaj, katerega je vodil tov. tajnik Lombardo. Zaupniki so se vadili voditi poslovne knjige in vsa druga dela, ki pridejo v poštev pri poslovanju organizacije. Prisotni so z zanimanjem sledili razlaganju predavatelja, iz česar je bilo posneti, da tudi delavstvo samo uvideva, da je precejšen vzrok njegovemu položaju ravno pomanjkanje izobrazbe.

Viničarji

Zaupnikom ZSV! Vsi zaupniki, ki so naročili »Pravice« za prodajo svojim članom in okolici, naj vse časopise takoj po poštni dostavi razpečajo po 1 Din izvod. Vsled slučajnih nerednosti ravno v zadnjem času pri pošiljati našega lista naj ne izgube poguma, ker od strani ZSV se je ukrenilo vse potrebno, da se bo list dostavljal pod pravimi naslovi in v tolikem številu, kot je pač kateri naš tovariš naročil. Skrbel bomo tudi, da bo »Pravica« tedensko pisala o viničarjih, da bo več zanimanja in da bo list imel lažji dostop k našim viničarskim ljudem. Tovariši! Zavedajte se, da bomo svojo zavest in neupogljivo borbenost za naše pravice javnosti pokazali najbolj s tem, da bomo razširili naše glasilo »Pravice« tako, da jo bo vsak dobil v roke, predvsem pa vsak oni, ki si z žuljavo roko služi trdi kruhek. Bodimo pogumni in vztrajni in, če bo treba, tu pa tam celo vsiljivi. Ko bodo naši ljudje spoznali, da je »Pravica« naš pravi in resnični delavski list, bodo vsi sami prišli na dom vprašat po listu. Do takrat si uterimo pot sami pogumno! — Iz viničarskih krajev. 15. januarja se je poročil naš tovariš Janez Kosič s tovarišico Mimiko Habjaničovo, oba iz Hermancev, župnije Sv. Miklavž pri Ormožu. Mladi-

ma poročencema želimo obilo sreče in božjega blagoslova! Tov. Kosič deluje že več let kot agilen tajnik skupine Sv. Miklavž kot tudi v Krekovi mladini in sploh v vseh naših krščansko socialističnih organizacijah. — **Smrtna kosa.** V letošnjem letu sta umrla že dva člana organizacije in sicer tov. Jožef Domanjko od skupine Sv. Miklavž in tov. Anton Mikložič od skupine Gor. Radgona. Naj jima bo zemljica lahka! Roditeljem obeh se je izplačalo iz Podpornega sklada po 300 Din. — **Viničarski red.** 19. januarja je bil poslan od tajništva Strokovne zveze viničarjev osnutek viničarskega reda oblastnemu odboru v Maribor. Viničarska organizacija je dovršila s tem svoje delo k temu predlogu za rešitev viničarskega vprašanja ter izročila sedaj oblastnemu odboru in skupščini v nadaljnje postopanje in v skorajšnjo uzakonitev.

Bolniški uslužbenci

Studenece. Davna naša želja se je izpolnila v ponedeljek 23. t. m., ko je prišel zastopnik JSZ tov. I. Gajšek ustanoviti našo strokovno skupino bolniških uslužbencev v umobolnici na Studencu. Sestanek so se udeležili do zadnjega vsi uslužbenci, ki so z zanimanjem sledili poročilu tov. Gajška, kateri je razlagal cilje, pota in delo »Jugoslovanske strok. zveze«. Po soglasni izjavi za organizacijo je bil izvoljen začasni zaupni odbor, ki bo te dni izvedel tehnično organizacijo. H koncu se je razvila prosta debata, v kateri je bilo posvetljeno v marsikatero važno a nejasno vprašanje, ki tiče uslužbencev.

Mestni delavci

Ljubljana. V petek 27. t. m. ob pol 7. uri zvečer, se vrši v zadnji sobi konzumne kleti na Kongresnem trgu 2 v Ljubljani širša seja odbora Strokovne skupine mestnih uslužbencev v Ljubljani. Prizadeti pridite točno in sigurno. Dnevni red: pragmatika. — Predsednik.

Papirnica na Količevem.

Prejeli smo in priobčujemo:

V smislu čl. 26 zakona o tisku Vas prosim, da priobčite, pozivom na članek »Papirnica na Količevem«, priobčen v št. 1 lista »Pravice« z dne 5. januarja 1928 na 3. in 4. stolpcu 2. strani sledeči resnici odgovarjajoči popravek:

»Ni res, da moja tvrdka I. Bonač sin letno producira ca. 400 vagonov lepenke in 400 vagonov ovojnega papirja temveč res je, da je bilo producirano v papirnici na Količevem lanske leto (1927) zgolj 65 vagonov lepenke in 48 vagonov papirja.

Ni res, da bi skupna letna vrednost izdelkov v moji tovarni na Količevem znašala Din 40,800.000.— temveč res je, da ne doseže pri sedanjih nizkih cenah niti 5,000.000.— vrednosti.«

Z odličnim spoštovanjem Bonač s. r.

Železničarski vestnik.

Likvidacija železniških konzumov. Minister za promet je izdal odlok št. 24861 z dne 31. decembra 1927, s katerim se ima Gospodarska poslovalnica direkcije drž. železnic v Ljubljani s svojima živilskima skladiščema v Ljubljani in Mariboru likvidirati do 31. marca 1928. Na podlagi tega odloka je Gospodarska poslovalnica prenehala z vsakim novim nakupom blaga za svoja skladišča, ter bo odprodajala le blago, ki ga še ima v zalogi. Na kredit se bo dajalo za nastavljeno osobe le do 20. jan. 1928 in nenastavljenemu osobju pa do 15. februarja 1928, tako da pridejo zadnji redni odbitki v plačilne sezname za mesec marc. Popuste v obliki odstotkov za leto 1927. bodo odjemalci še dobili. — To je torej dejstvo! Sedaj se pa vprašajmo, kdo je kriv, da se bo skladišče likvidiralo? Po Mariboru so se raznesle vesti, katere trosijo osebe, katerih imena še zaenkrat zamolčimo, da baje g. Žebot? Torej, bodimo si odkriti! Vprašajmo javno naše merodajne faktorje v Belgradu in Ljubljani, v kakem smislu je g. posl. Žebot interveniral v zadevi konzumov in je tudi dosegel popolne uspehe. G. poslanec Žebot, svest si svoje dolžnosti, je storil vse korake, kar mu jih je kot poslancu mogoče storiti, da ohrani Gospodarsko poslovalnico, oziroma, da se prenesne premoženje te poslovalnice na novoustanovljeno združbo osovka samega.

Da se pa do sedaj ni zgodilo, ni kriv g. posl. Zebot, ampak so tega krivi razni denuncijanti, od katerih je hotel vsak imeti to premoženje v svoje strankarske ali organizatorične svrhe. To je pa ministru privedlo tako daleč, da, ko je videl, kako si ti sami nasprotujejo med seboj, predal celo zadevo sodišču, kot smo že zadnjič poročali. Mi pa vztrajamo slej ko prej na stališču, da ta ustanova ostane osebju, katero naj samo opravlja z odborom, ki si ga samo izmed svoje srede izvoli.

Zopet udarci. Med pooblastili prometnega ministrstva, ki so bili predloženi v spremembo finančnega zakona, je tudi postavka, ki spreminja člen 93. zakona o državnem prometnem osebju, ki govori o dopustih za osebe. Po tem novem predlogu bi imeli uslužbenci drž. prometnih naprav brez razlike na kategorije do 7 let službe 5 dni dopusta; od 8 do 15 let v starosti od 29 do 35 let, 10 dni; preko 35 let, 14 dni; preko 15 let službe do 50 let starosti, 14 dni in preko 50 let starosti pa 25 dni. To je krivica, proti kateri je treba napeti vse moči, da se prepreči. Osrednji odbor Prometne zveze je takoj brzozjavno protestiral v Belgradu ter se ej naprosil Jugoslovanski klub, da spremenitev tega člena prepreči.

Krekova mladina.

Iz centrale. Plenarna seja Krekove mladine se bo vršila 5. febr. 1928 ob 7 dopoldne v društvenih prostorih na Starem trgu št. 2-I v Ljubljani. Opozorjamo vse podružnice, da sigurno pošljejo svoje delegate na sejo. Na dnevnem redu je med drugim tudi razprava o novih pravilih centrale in podružnic ter novega poslovnika. Okrožnice in osnutek pravil smo razposlali vsem podružnicam.

Ljubljana. »Delavski oder«, odsek Krekove mladine v Ljubljani, bo privedil na praznik 2. febr. t. l. narodno igro »Legionarji«, pri kateri sodeluje celoten pevski zbor Krekove mladine. Iskreno vabljeni!

Ljubljana. Opozorjamo članstvo na predavanju »Krekove socialne šole«, ki se vršijo vsak četrtek ob pol 8 zvečer v društvenih prostorih. Nemški tečaj se vrši vsak ponedeljek in petek v prostorih »Borbe« v Akademskem domu.

Moste. Redno predavanje Krekove socialne šole se vrši v petek 27. t. m. v društvenih prostorih v Ljudskem domu v Mostah.

Jesenice. Prihodnje predavanje Krekove socialne šole se vrši v soboto, dne 28. t. m. v društvenih prostorih v Domu. Predava tovariš Edi Kocbek.

Celje. Naša podružnica bo vprizorila v nedeljo, dne 29. t. m., in na praznik 2. februarja ob pol 4 popoldne v dvorani Narodnega doma v Celju predstavbo »Miklova Zala«. Dejanje se vrši izza časa turških vpadov na naše ozemlje in je polno lepih in ginljivih prizorov. Vstopnice se dobijo v predprodaji v Slomškovi tiskovni zadrugi in na dan predstave dopoldne in popoldne pri blagajni v Narodnem domu.

Zabukovca-Griže. Na pobudo tov. Brezovška iz Griž se je sklical ustanovni sestanek Krekove mladine Zabukovca-Griže v nedeljo 22. t. m., ki je bil sijajno obiskan. S pozdravom je otvoril sestanek tov. Brezovšek, ki je poudarjal potrebo ustanovitve delavske mladinske organizacije in da se je v ta namen sklical današnji sestanek. Nato je tov. Drobne iz Celja poudarjal potrebo naraščajočih strokovnih organizacij, razložil pravila Krekove mladine in poročal o »Ognju« in »Pravici«. Tov. Koren je poročal o odnosih Krekove mladine, Jugoslovanske strokovne zveze in Delavske zveze ter poudarjal, da je potreba, da gredo vse tri organizacije, ki so tako rekoč eno vedno skupaj. Nato je govoril še tov. Lud. Krajin. Končno se je izvolil pripravljalni odbor, ki bo vse pripravil za ustanovni občni zbor.

Novi davčni zakon.

Kdor je zasledoval le nekoliko časopisje, ki je obravnavalo zadnje tedne davčna vprašanja, je bil tako opozorjen, da nastopa gotovi del slovenskega, pa tudi večina kapitalističnega časopisja v državi, prav izredno ostro proti osebni dohodnini. Demagogi so se celo hvalili in lahkovernim bravcem dopovedovali, kakšen velikanski uspeh so dosegli, ko

so preprečili uzakonjene osebne dohodnine.

Kaj je na tem?

Nedavno je v »Slovenec« v uvodniku iznesel svoje misli o davčnem vprašanju g. dr. Orel, strokovnjak v finančnih vprašanjih. Ta je poudaril zelo pošteno in pa umestno, da bi morala služiti za osnovo obdavljenja državljanov v prvi vrsti osebna dohodnina.

Res je tako. Država mora imeti svoje dohodke. Te pa more dobiti le potom davkov. Davke pa naj plačuje državljan od svojih dohodkov, od dohodnine. Seveda mora biti tudi ta davek pravično odmerjen. Upoštevati bi se morale družinske razmere, dobiti odgovarjajoč eksistenčni minimum in progresiva, ki bi se morala večati, čim višji bi bili dohodki in bi morala iti najmanj do 50%. Po načrtu zakona je šla le do 25%. Hiba v načrtu zakona je bila tudi v tem, da je rastla progresiva pri nizkih dohodkih zelo hitro, pri višjih dohodkih pa zelo počasi. Torej ravno nasprotno. Ta dohodnina je pokopana. Vlada se je morala prilagoditi novemu položaju in določiti namesto dohodnine davek na plače in druge dopolnilne davke.

1. **Zemljiški davek.** Osnovni zemljiški davek bo znašal 12% čistega katastrskega donosa. Dopolnilni davek bo pa progresiven, in sicer od 500—1000 Din bo znašal 2%, od 1000—2000 Din 3%, od 2000—3000 Din 4%, od 3000—4000 Din 5%, od 4000—5000 Din 6%, od 5000—6000 Din 7%, od 6000—7000 Din 8%, od 7000—8000 Din 9%, od 8000—9000 Din 10%, preko 10.000 Din 12%. Kmetije, posebno pa veleposestniki so zelo dobro odrezali.

2. **Hišni davek.** Tega davka so proste vse kmetijske hiše, če nihče ne stanuje v njih, namreč tuja oseba. Kajti hišni davek se odmerja na podlagi najemnine. Odmera se vrši po sledečem načinu: Od celokupne najemnine se odbije od 20—30% (na deželi manj, v mestu več) za amortizacijo (odplačevanje za zazidani denar) in popravo. Od ostale najemnine se določi osnovni davek, ki se odmerja po naslednjih lestvicah: do 1000 Din (ko se je že odbilo 20—30%) se plačata 2%; od 1000—2000 Din 3%; od 2000—3000 Din 4%; od 3000—4000 Din 5%; od 4000—5500 Din 6.3%; od 5500—7500 Din 7.8%; od 7500—10.000 Din 9.4%; preko 10.000 Din 10%. V splošnem se je znižal tudi hišni davek. Način obdavljenia hiš naj si delavci prav dobro zapomnijo, ker bo igral veliko vlogo pri določevanju najemnin. Hišni posestniki so doslej vedno trdili, da nimajo nikakih dohodkov, češ, da gre vse v državno blagajno.

3. **Pridobnina.** To plačujejo industrijska in obrtna podjetja. Podjetja z najmočnejšo kapitalno močjo plačujejo 10% osnovnega davka. Druga skupina bo plačevala 8% in 6% osnovnega davka, tretja skupina (mali obrtniki) 4% osnovnega davka. K tem osnovnim davkom pride še dopolnilni davek in za vse skupine v enakem razmerju po tej-le lestvici: do 10.000 Din 2%; od 10—20.000 Din 2.5%, od 20—30.000 Din 3%; od 30—50.000 Din 4%; od 50—70.000 Din 5%; od 70—90.000 Din 6%; od 90—120.000 Din 8%; od 120—150.000 Din 10%; nad 150.000 Din 12%. Krošnjariji bodo plačevali 60 dinarjev, agenti pa 1000 Din letnega davka.

4. **Davek na čisti dobiček družb zavezanih javnemu polaganju računov.** Tudi kaj so zopet 3 skupine, in sicer I. zadruga in regulativne hranilnice. Rajfajzovke so izvzete. II. Industrijska in rudarska podjetja. III. Ostale družbe (banke itd.). I. skupina plačuje 10% osnovnega davka, II. 11%, III. 12%. K tem osnovnim davkom pride še dopolnilni davek, ki se plačuje po rentabilnosti podjetja. (Dalje prih.)

Člen 69. črtan.

19. januarja se je vršila seja ministrskega sveta, ki se je bavila s predloženim fin. zakonom za l. 1928—1929. Dr. Gosar je stavil med drugim tudi zahtevo, da se mora člen 69. predloženega zakona enostavno črtati. Člen 69., o katerem smo že tudi v »Pravici« pisali, je vseboval določila, po katerih bi bilo svobodno razpolaganje s posestvi v obmejnem pasu 50 km prepovedano. S tem bi bila prizadeta skoro vsa Slovenija in je v tem razvidna vsa nesmiselnost tega člena. Ministrski svet je sklenil, da se ta člen črta iz finančnega zakona.

Električna cestna železnica v Ljubljani.

V zadnjem času čitamo po dnevnih časopisih, kakor tudi v strokovnem glasilu UJNZB »Jugoslovanskem železničarju« ostre napade na posamezne uslužbence ljubljanske cestne železnice. Ker je del uslužbencev — skoraj polovica — organiziran v Jugoslovanski strokovni zvezi, mislimo, da je na mestu, da v interesu javnosti, ki čita te neutemeljene napade, kakor tudi uslužbencev samih, če posvetimo malo pozornosti tem »čudnim« razmeram pri ljubljanski cestni železnici. Kdor kolikaj pozna ustroj in pa delo vsake prave strokovne organizacije, ta je gotovo zapazil, zakaj gre in kakšne cilje imajo famozni članjari.

Naj na kratko osvetlimo položaj:

Uslužbenci cestne električne železnice se borijo v zadnjem času za svojo pragmatiko, ki bi naj ustalila njih položaj. Pri podrobni debati o načrtu pragmatike pa je prišlo do burnega prekanja med posameznimi skupinami, tako med uradništvom in vozniim osebje, kakor tudi med profesjonisti in vozniim osebje. Vozno osebje, ki je imelo slučajno premoč v odboru strokovne organizacije, je kratkoma odklonilo vse predloge drugih skupin, hoteč na ta način izbiti za sebe kolikor mogoče večje koristi. Pri tem delu jim je posebno pomagala tako strokovna organizacija UJNZB in njihov strokovni tajnik, ki je hotel uveljaviti brezpogojno svojo voljo. Da se je tako početje zagabilo delu uslužbencev, je povsem jasno in ni čuda, da so se, ako so hoteli očuvati demokracijo in svoje pravice, obrnili na edino pravo pot v Jug. strok. zvezu in se tako zahvalili gotovim ljudem za dosedanjo ljubeznjivost. Sigurni smo, da bodo prišli za nami tudi oni, ki danes še oklevajo.

Tovariši, organizirani v UJNZB, ali ste tako slepi, da ne vidite in še niste spoznali, da ne vodi tako postopanje do prospeha?

Ali ni poslednji napad v »Jutru«, ki je podpisan od Oblastnega odb. UJNZB, tak, da mu skoraj ne vemo izraza? Mislimo in prepričani smo, da nikdo nima povoda dvomiti v nepristranost in strogo objektivnost našega obratovodje, koga dobroto izrabljajo oni, ki bi mu morali biti hvaležni iz dna duše, da jih je očeval propasti. Članar pri Oblastnem odboru UJNZB pa ima tako malo uvidevnosti, da se pusti od teh ljudi tako informirati, da za njihoviimi hrbti bruha ogenj povsem neopravičeno na naše funkcijonarje.

Tovariši, ki ste se organizirani okoli gotovega gospoda, osamosvojite se, povejte mu, da se ne strinjate s takimi metodami in pridružite se nam za pošteno in socialno delo za zaščito skupnih interesov. Vse osebne pustite na strani, kajti pošteno povedano, nimamo pravice pritoževati se nad delom naših predpostavljanih, ki vrše v vsem svoje dolžnosti in so za svoje delo ravno tako odgovorni napram višji inštanči, kot mi napram njim.

Zeleti bi bilo le, da bi bili predstojniki povsod tako strpni in ravnali z uslužbenci tako socialno, kot je to slučaj pri cestni železnici.

Uslužbenci električne cestne železnice v Ljubljani.

Tedenske novice.

Uredba o reorganizaciji delavskega zavarovanja. V ministrstvu za socialno politiko se je izvršila končna redakcija uredbe o reorganizaciji zavarovanja delavcev. Uredba se bo še te dni razposlala interesantom, da bodo mogli staviti svoje predloge.

Za naše delavstvo na Vestfalskem. Minister dr. Gosar je imenoval komisijo, ki naj pripravi potrebne podatke za zaščito naših delavcev na Vestfalskem. Tudi nemška vlada je sprejela zadaven predlog naše vlade.

Podporno društvo služkinj ima svoj redni letni občni zbor v nedeljo 29. januarja ob pol 5 popoldne v Jugoslovanski tiskarni, III. nadstropje. Vljudno vabljene vse članice. — Odbor.

Poroka. V ponedeljek se je poročila na Brezjah gđna Lenčka Pečar iz Črnuč z g. Lojzetom Ambrožičem, trgovcem v Gaberjah pri Dobravi. Obe ma bivšima uslužbencema Konzumne-

ga društva v Ljubljani želimo vsi prijatelji obilo sreče!

Bankovci po 5 Din so še v veljavi. Finančno ministrstvo objavlja, da se bankovci po 5 Din niso vzeli iz prometa in jih mora vsaka blagajna sprejemati.

Za vsakogar, kdor se peča s socialnim vprašanjem, je nepogrešljivo znanje o gibanju krščanske internacionale, ki ima svoj sedež v Utrechtu na Nizozemskem. Popolen pogled v delovanje in o pomenu dobi pa le tisti, ki je z njo v zvezi ali z drugo besedo, ki je naročen na njeno glasilko »Krščanska strokovna internacionala« (Die christliche Gewerkschaftinternationale). Izhaja mesečno v nemškem, francoskem in nizozemskem jeziku. V glasilu je prav vse, kar potrebuje predsednik organizacije, strokovni tajnik in sploh vsak voditelj krščanskega delavskega pokreta. Revijo prav toplo priporočamo. Letno stane ca. 40 Din (1.5 holandskih goldinarjev). Naroka se direktno pri upravi: Sekretariat des Internationalen Bundes der christlichen Gewerkschaften, Drift 12, Utrecht, Holland.

Petletnica bolnice za ženske bolezni v Ljubljani. Te dni je poteklo pet let, odkar je začela poslovati nova bolnica za ženske bolezni v Ljubljani. V petih letih je bilo sprejetih v bolnico 11031 porodnic in bolnic.

Petdesetletnico svojega rojstva je pretekli teden praznoval slovenski pesnik Oton Župančič. Ob tej priliki se ga je spominjal ves slovenski narod. Predvsem pa je proslavila petdesetletnico Ljubljana, kjer se je prireditev pesnik osebno udeležil.

Znamenje časa. V javni bolnici v Slov. gradu je bilo razpisano mesto bolniškega strežnika. Za to mesto je prosilo do 60 prosilcev pismeno in do 20 ustmeno.

Predpustni čas je tu in s tem tudi velika nevarnost za razne fantovske pretepe po gostilnah. Vsa pameten delavec, ki pozna vso resnost časa, v katerem živimo, se bo hrupnih veselje in zabav izogibal in bo rajši dal kak dinar, namesto gostilničarjem, v hranilnico ali pa za tiskovni sklad naše »Pravice«. Fantje, proč od hrupnih zabav, ki žalibog velikokrat žalostno končajo!

Zalosten konec zabave. V Kotljah so imeli pred kratkim lovsko veselico. Alkoholi je razburil duhove, nastal je pretep in posledica je bila, da so morali mladega Ivana Grabna prepeljati z guštanjskim reševalnim avtomobilom v bolnišnico v Slovenjgradec. Nek pretepač ga je s tako silo zabodel z nožem v glavo, da niso mogli izdreti noža.

Nepričakovana smrt. Pri Sv. Andražu v Slovenskih gorah se je vračala posestnica Ivana Ljubec od sosedovih, kjer je bila na sedmimi, proti domu. Med potom se je ponesrečila pri brvi čez potok, kjer so jo našli še isti večer mrtvo.

V razbeljeno peč je šel spat. 17 letnega dninarja Jožefa Burkeljc v Zagorju pri Savi je spodil očim od doma. Ker torej ni smel spat doma, je šel spat v neko apnenico. Ker je bila peč še prevroča, se mu je vnela obleka, pri čemer je dobil težke opekline po hrbtu. Prepeljali so ga v ljubljansko bolnico.

Nenavadna smrt. Pavel Gerenčar iz Dubrovnik v Slovenski Krajini je bil dolgo vrsto let mesar doma in pri sosednih hišah. Letos ga je pri tem postu zadela nesreča, ki je zahtevala njegovo življenje. Dolgi nož je navadno nosil ob noži za škornji. Tako je bilo tudi usodnega dne. Navzdol obrnjeni nož se je med premikanjem noge zapilil v žilovodnico in jo prerezal. Gerenčar je nespero opazil šele takrat, ko ga je otrok opozoril, da noga močno krvavi. Kmalu je popolnoma izkrvavel in se mrtev zgrudil.

Težka nesreča v kamnolomu. V Kozarskem vrhu v občini Osek sta pretleklo sredo lomila kamenje Ferdinand Žigert in Alojzij Štefanec. Ker sta bila v globoki jami, se naenkrat zruši na nju višje ležeča lapornata plast in popolnoma zasuje Štefanca, Žigerta pa do glave. Ko čez eno uro odkopljejo Štefanca, je bil že mrtev. Zapušča vdovo z dvema malima otročičema. Bil je delaven in zaveden posestnik v Obratu, občine benediške.

Zasačena tatova. V Sinju v Dalmaciji sta dva gimnazijca, stara 16 in 17 let, sinova uglednih staršev, vlomila v frančiškansko cerkev. Frančiškani so ju zalotili, ko sta jemala denar iz cerkvenih pušic.

Viničarska mladina na pohodu.

V novem letu več ognja, več zavednosti, požrtvovalnosti v naši organizaciji! Teга se v polni meri zaveda naša okrožje ter je na pohodu med našo viničarsko mladino. Naše podružnice se morajo okrečiti, zato smo pričeli skupno delovanje z našo strokovno organizacijo. Stari borci nas bodo podpirali, mi mladi bomo pa z njihovo pomočjo orali ledino.

Začeli bomo z delom v doslej nam malo znanih Halozah. Dne 28., 29. in 30. januarja priredimo skupno s centralo SZV tečaj na Zavrču v Halozah in sicer: dne 28. januarja ob 6 zvečer se vrši sestanek za okraj Goričak, govori obl. poslanec tov. Rožman Peter. Ob istem času se vrši sestanek za okraj Hrastovec, govori Košnik. Dne 29. januarja se vrši zborovanje viničarjev po rani maši v stari šoli na Zavrču, popoldne ob 2 pa sestanek za Turški vrh. Govori tov. Košnik. Ob istem času za okraj Beljski vrh, zvečer ob 6 pa za Gorenjski vrh. Dne 30. januarja se vrši enodnevni tečaj v Gorenjskem vrhu za odbornike in župnike Krekove mladine in SZV. H krajevnim sestankom vabimo vso mladino in vse naše viničarje. Sprejemali se bodo novi člani in naročniki »Pravice« in »Ognja«.

V dneh od 31. januarja do 8. februarja se vršijo krajevni sestanki za podružnico Sv. Miklavž in sicer: dne 31. januarja za okraj Kajzer pri tov. Plohl Vinko; dne 1. februarja za okraj Vuzmetince pri tov. Tomažič Franc; dne 2. februarja za okraj Vinski vrh pri tov. Košnik Jožef; dne 3. februarja za gornji Vinski vrh—Brebrovnik pri tov. Kolmančič Marija; dne 4. februarja za okraj Brebrovnik pri tov. Petek Jožef; dne 7. februarja za okraj Jeruzalem—Plešivica pri tov. Križanič Jakob; dne 8. februarja za Slančaves in Ilovec pri tov.

Petovar Martin; dne 9. februarja za okraj Ilovec—Hermanci pri tov. Velnar Jakob, Začetek vsakokrat ob 7 zvečer. Govori na vseh sestankih okrožni tajnik Košnik Jože. Vabi se vsa mladina in stariši.

Po dovršenem delu v teh podružnicah gremo na delo v ljutomerski okraj. Oh ta Ljutomer! Pravo sršenovo gnezdo za krščanske socialiste. Toda zaprek ne poznamo! Le ti mladina odpri svoja srca in stopi v tabor organiziranih viničarjev.

Kaj pa drugi naši kraji kot Kapela, Radgona, Sv. Peter pri Mariboru, Sveltinje, Sv. Boltenk, Hum, kmečki delavci na Murskem polju itd. Ogrömno in težavno delo. Toda — saj smo mladi, v nas je moč in borbenost, korakali bomo preko vseh zaprek z veseljem do končnega cilja. Vsaka gorska viničarska bajta mora poznati idejo krščanskega socializma. V vsaki naši hiši mora biti »Pravica« in »Ogenj«. Mladina, izobrazuj se v svoji mladinski organizaciji, da boš čimprej stopila zrêla v strokovno organizacijo, kjer se odloča Tvoja usoda!

Dopisi.

Tržič. V nedeljo 22. t. m. je imela usnjarska in čevljarska zadruga »Runo« svoj redni občni zbor. Na dnevnem redu je bilo med drugimi: izpopolnitev dveh članov načelstva in volitev celotnega nadzorstva ter odobritev računskega zaključka za poslovno leto 1927. V načelstvo sta bila izvoljena gg. župnik Škrbec in Konrad Mehle. V nadzorstvo pa Franc Golmajer, Ignac Zupan, dr. Kozma Ahačič in Franc Bohinc. Iz poročila načelstva in iz računskega zaključka pa je razvidno sledeče: Denarnega prometa je bilo 45.212.357 Din. Kož ovčin in kozin je bilo kupljenih v l. 1927. 60.396 komadov. Prodanih je bilo pa 46.931. Delavne moči so v preteklem letu narasle od 27 na 47. Te številke dovolj jasno govore, da je podjetje v dobrih rokah. Tudi ta-

kozvanim pridobitnim krogom je lahko za zglod, kako se mora gospodariti kljub temu, da je to podjetje v rokah delavstva samega. Obenem pa je to tudi dokaz, da uspešno in plodonosno se more razvijati gospodarstvo le po načelih kršč. socializma.

Tržič. V nedeljo 22. t. m. smo dobili v Tržič instrumente za godbo. To je bilo veselje med našimi fanti. Kakor kaže, bomo kmalu imeli v Tržič svojo godbo kot Jeseničani. Tudi ta godba bo sestavljena skoro izključno le iz mladih delavcev.

Prevalje. 17. januarja se je na Prevaljah otvoril delavski strokovni tečaj. Izobraževalni tečaj se vrši dvakrat na teden po dve uri ter bo trajal 7 tednov. Tečaja se udeležuje 20 moških in 10 žensk. Tečaj je omejen na najnujnejše predmete, ki so tukajšnjemu delavstvu potrebni za umevanje našega gibanja. Delavski zbornici, ki prispeva za učno

moč in je omogočila, da se je priredila ta za delavstvo tako koristen tečaj, smo iskreno hvaležni. — Delavski prosvetni odbor.

Nepreviden. »Tifus je res strašna bolezen,« pripoveduje nekdo. »Ali bolnik umre, ali pa znori. Jaz sem to sam izkusil.«

Poboljšanje. Gospod kaznjencu: »Jaz sem delegat društva za podpiranje odpuščenih kaznjencev. Ali imate že kake načrte za čas po odpustitvi iz kaznilnice? Naše društvo vam bo pri tem prav rado pomagalo.« — Vlomilec: »O, preljubeznivi ste. Pravkar sem načrt zasnoval. Izbral sem si dve banki in velik hotel.«

Vrednost denarja. Za 100 nemških mark dobiš 1354 Din, za 100 lir 301 Din, za 1 dolar 56.75 Din, za 100 francoskih frankov 223 Din, za 100 češko-slovaških kron 168 Din, za 100 šilingov 801 Din.

Telefon št. 20 16.

Ustanovljena l. 1889.

Poštni ček 10.533.

Mestna hranilnica ljubljanska

(Gradska štedionica) Ljubljana Prešernova ulica

Stanje vložnega denarja nad 300 milijonov dinarjev.

Stanje vložnega denarja nad 1.200 milijonov kron.

sprejema vloge na hranilne knjižice kakor tudi na tekoči račun, in sicer proti najugodnejšemu obrestovanju. Hranilnica plačuje zlasti za vloge proti dogovorjeni odpovedi v tekočem računu najvišje mogoče obresti.

Jamstvo za vse vloge in obresti, tudi tekočega računa, je večje kot kjerkoli drugod, ker jamči zanje poleg lastnega hranilnišnega premoženja še mesto Ljubljana z vsem premoženjem ter davčno močjo. Vprav radi tega nalagajo pri njej sodišča denar nedoletnih, župnijski uradi cerkveni in občine občinski denar.

Naši rojaki v Ameriki nalagajo svoje prihranke največ v naši hranilnici, ker je denar tu popolnoma varen.

Vsak zaveden somišljenik je član

I. delavskega konzumnega društva v Ljubljani.

Vsaka varčna gospodinja kupuje vse pri svoji lastni zadrugi. --- Vsak dober računar more izračunati, da se kupi najceneje v našem konzumu.

Slavko Savinšek:

Milica, otrok bolesti.

Milico zgo v srce materini pogledi. Ždaj se ji svita! Tedaj tudi to je vzrok? O, tudi, Milica, ti nepokvarjena! Ali ne vidiš na ulici pomilovalnih pogledov, ne slišiš prišepetavanja mimoidočih? Milica, grdo je življenje, strašno grdo!

A Milica je premlada še, začuda še neomadeževane duše, Milica še vedno upa. Jutri, jutri...

»Klanjam se, gospod ravnatelj,« pozdravi Milica drugo jutro skromno in boječe ravnatelja v trgovski šoli.

»O, gospodična Ravnikova, kaj bo dobrega?«
»Gospod ravnatelj, prišla sem vas prosit. Pomagajte mi!«

»Rad, gospodična, če je le v moji moči. Vedno ste bila najboljša na našem zavodu.«

»Ne dobim službe, gospod ravnatelj. Druge jo že imajo. Ali bi me hoteli kje priporočiti?«

Zadrega leže v ravnateljev obraz. Skušaja jo premagati, ostati hoče ravnodušen in napravi skrben ter premišljujoč obraz.

»Čakajte, gospodična, naj pomislim.«

Milica išče z očmi na ravnateljevem obrazu. Upanje ji vstaja. O, gospod ravnatelj!

Milica se zdrzne. Pogled ravnateljev jo je ošinil kot doma materin. Bolni nogi se ji usibita. Nehote sede v bližnji stol. Tema se ji naredi v očeh. Gospod ravnatelj!

»Malo kasno ste prišli, gospodična. So vas že druge prehiteli.«

»Gospod ravnatelj,« silijo Milici solze v oči, »oče so bolni, leže že štirinajst dni, sestrice in bratci so majhni, lakota nas ujeda, moram dobiti službo čimprej. Pomagajte, gospod ravnatelj, pomislite!«

»Seveda, težko je, razumem. — Čakajte, domislil sem se. Samo slabo bodo plačali. Začetnica ste.«

»Bolje nekaj, ko nič. Rada delam, gospod ravnatelj!« In v očeh Milicih je upanje, je smeh, v

obrazu rdečica. Saj je lepa, si misli ravnatelj, samo te noge! Spet čuti Milica tisti otipajoči pogled na sebi, da jo strese mraz.

»Vidite, gospodična, prvi je odvetnik, dr. Petelin. Rabi začetnico, ki pa mora imeti že nekaj prakse. Napišem malo priporočilo. — Tako, tule je in naslov.« — Milica vzame in upanje v srcu raste.

»In tu, drugo! Tovarnar je, rabi strojepisko. Že izurjeno. Vi ste spretni v strojepisju, poskusimo. Priporočim vas dobro. Samo, veste, tam je par gospodov, ki so radi zelo prijazni; preveč prijazni z mladimi gospodičnami. No, pa upajmo...«

In spet zdrsi po Milici oni tipajoči pogled pogled na nogi, ki jo zbode v dno duše. Skoro bi vrgla ravnatelju v lice psovko in pismo, ki ji je je dal. Toda atii, mama, sestrice, bratci! Ne, ne, mora!

»Veliko sreče vam želim, gospodična. Upam, da dobite vsaj pri enem. Klanjam se!«

»Srčna hvala, gospod ravnatelj!« Pa bi mu najraje pljunila v obraz za one tri poglede. A še Bog, da je tako dober in ji je dal naslove.

Milica gre po ulicah. Vidi poglede moških za seboj, vidi poglede žensk, vse uprte. Pazi na hojo, ali ubožica si ne more dosti pomagati. Ko stopi na levo nogo, se v levo ovije telo in ko stopi na desno, se ukrivi na desno stran. Tako da jo boli v pasu.

Paziti moram, si misli Milica, in ne preveč hoditi pred advokatom. Kar sedla bom, ali mirno stala. Da bi ga vsaj v sobi ne bilo, ko vstopi. Če jo bo sprejel, bo že pazila, ko bo odhajala, da mu ne bo oko zastalo na njeni hibi. O, da bi vsaj dobila, da bi jo vzel, čeprav za malo početno plačo!

Milica je že pred vrati pisarne. Srce ji bije ko divje. Potrka. Vsa kri ji planje iz lic v srce. Vstopi. Hvala Bogu, samo gospodična je.

»Bi mogla govoriti z gospodom doktorjem?«
»Lahko. Izvolite malo počakati. Ima stranko. Sedite prosim!«

»Hvala, bom kar stoje čakala.«

Mirno postoji Milica ob vratih. Stoli so tam ob nasprotni steni, preko vse sobe bi morala. Pa bi opazila gospodična njeno grdo hojo.

»Bo trajalo do četrt ure preden stranko odpravi. Kar sedite, prosim!«

Milica mora ubogati, ne more se upreti vabilu. Trdno stopa, premaguje se, da ji solze stopijo v oči. In gleda skrivaj gospodično, ki tudi kradoma opazuje Milico. Je videla? Je! Na obraz ji je legel čuden posmeh, pogled je planil iz oči, oni tipajoči pogled in vprašujoč obenem.

Milica sede. Strašno ji utriplje srce. Pa saj je vendar še dovolj dobro hodila. Še nikdar ne tako. Sicer pa, gospodična nima nič pri tem. Da le doktor ne bi opazil.

Minute teko ko svinec počasi. Iz sosednje sobe prihaja zamolkló govorenje. Šele deset minut, Joj, Milica, kako peče to čakanje; ko žerjavica! — Še pet minut. Četrt ure je že. — In še pet minut; Milica misli, da je minila že ura. In lica ji gore, roki nervozno mečkata torbico.

Zdaj! Klient se poslovi.
»Želite, gospodična?« stopi doktor k njej in jo prijazno pogleda.

O, ta je dober, spreleti Milico, sprejme me!

»Prihajam s priporočilom ravnatelja trgovske šole. Morda rabite pisarniško moč,« izjeclja deklica in rdi vedno bolj, pa spet blédi.

»Prosim,« seže advokat po pismu. Bere. Pogleda Milico v lice, v lase, v život.

»Ste spretni v strojepisju? Kako s stenografijo?«

Milica pokaže spričevalo. Skoro ji uide iz rok, tako vsa trepeta.

Odvetnik bere. Prikima.

»Jako lepo spričevalo. Tudi gospod ravnatelj toplo priporoča. No, pa poskusimo. Jutri pridite ob osmih.«

Milica bi padla na kolena pred odvetnika.

»Seveda, za začetek je plača majhna. Štiristo dinarjev. Ako bom zadovoljen z vami, dobite več. Vam je prav?«

»Prisrčna hvala, gospod doktor!« zajeca Milica in stoji dalje na mestu. Gospodična za pisalno mizo zakaslja, odvetnik pogleda tja. In stopi k njej. Milica mora ven, ne sme stati tukaj. Kaj bi si mislil! V sklepah ji počijo kosti, tako se zmaguje. Počasi hodi. Že je pri vratih. Ne vidi nazaj. Ali sliši šepetanje. Prime za kljuko.